

VAKTERMEN

Zoals bij elke beroepsgroep hadden ook de glasblazers hun eigen typische uitdrukkingen en vaktermen. Hieronder volgt een opsomming van de meest gebruikte termen, sommige zullen honderden jaren oud zijn, andere zijn recenter. Het betreft hier geen streek of hut gebonden uitdrukkingen. Vele zijn duidelijk herkenbaar afkomstig van de Duitse taal, een gevolg van de migratie die onder glasblazers en hutpersoneel lang gewoon is geweest.

Aanvanger = de aanvanger haalt met de blaaspijp de gewenste hoeveelheid glas uit de oven.

Bool = de plaats waar gewerkt werd direkt aan de oven, ook wel werkstee of werkvloer genoemd.
Boolpersoneel = gewoonlijk bestaande uit de aanvanger, de steller en de glasblazer.

Gaspotoven of wanoven = oven die werkt volgens het kolenvergassingsstelsel.

Gemeng = het grondstoffenmengsel voor het maken van glas, hoofdzakelijk zand, soda en kalk.

Gemengmaker = bepaalt in welke verhouding grondstoffen gemengd en gesmolten worden, soms ook wel glasdokter genoemd.

Glasblazer = de glasblazer bewerkt verder met de blaaspijp de kloos uit de oven.

Glashut = de glasfabriek.

Glasmaker = zie steller.

Gruisglas = gemalen afvalglas en scherven, deze worden aan het gemeng toegevoegd, onder andere om het smeltpunt te verlagen.

Harder = de harder maakt hardglas.

Hardglas = dit is glaswerk dat wordt verhit en vervolgens ondergedompeld is in een bad van plantaardige en dierlijke olie. Hiermee wordt bereikt dat het minder breekbaar is.

Haven = zie smeltkroes, ook de werkopening in de ovenombouw wordt wel zo genoemd.

Holglas = flessen, potten, glazen etc.

Hut/hutters = glasfabriek en het daar werkzame personeel.

Indrager = brengt het warme eindprodukt van de smelt- naar de koeloven.

Inzetter = zie pleger.

Kloos = hoeveelheid glas die door de aanvanger met de blaaspijp uit de oven is gehaald.

Koeloven = tunnelvormige ruimte waar het glas geleidelijk af kan koelen middels een lopende band. De temperatuur daalt naarmate het glaswerk verder in de tunnel schuift.

Pleger = plaatst het eindprodukt in de koeloven.

Potoven = de meest traditionele oven waarin de potten met glas op smeltemperatuur worden gebracht.

Potten = zie smeltkroes.

Pottenmaker = vervaardigt de vuurvaste smeltpotten voor het glas.

Regeneratiefoven = oven die werkt volgens het kolenvergassingsprincipe.

Scheepjes = deze drijven in de vloeibare glasmassa om onzuiverheden buiten het bereik van de blaaspijp te houden.

Schopbewijzen = een verklaring waaruit bleek dat een glasbewerker tijdelijk en met toestemming van zijn werkgever bij een andere glasfabriek mocht werken.

Schoppen = het tijdelijk werkzaam zijn in een andere hut.
Smeltkroes = hierin wordt het glas gesmolten, ook pot, haven of scheepje.
Smeltoven = de oven waarin de smeltkroes (ook pot of wan) staat.
Sorteur = sorteert en controleert het glaswerk uit de koeloven op kwaliteit.
Steller = deze blaast de kloos.

Uitzetters = mislukt glaswerk, meestal gebroken, gesmolten of misvormd.
Uitlessen = het afbreken en opnieuw opbouwen van de oven.

Vlakglas = spiegel- en vensterglas.
Vormen = hiermee kan glaswerk een bepaald model worden gegeven.
Vormenmaker = degene die de vormen maakt, deze konden van steen, hout of metaal zijn.

Wan = pot waarin het glas gesmolten werd.
Wanoven = deze verhit de wan.
Welsteen = steen waarop glas dat aan de blaaspijp hangt gerold kan worden.
Witglas = doorzichtig helder glas.

Zwartglas = donkergroen glas waar vroeger de meeste flessen van werden gemaakt.

Deze verzameling pretendeert geenszins compleet te zijn. Aanvullingen zullen er zeker op gemaakt kunnen worden met name voor wat betreft het glasblazergereedschap en ook voor een aantal werktuigen die alleen in een glasfabriek te vinden zijn/waren.

